

Graag wil ik u enige punten aanreiken die u kunt gebruiken in uw afwegingen naar aanleiding van het rapport van mijn commissie en de daarop gevolgde reactie van de zijde van het Kabinet. Ik begin wat onbescheiden met de vraag wie van mij nu het stokje overneemt. Daarna zeg ik kort wat over een aantal actuele punten die de lotgenotenorganisaties laatst bij u op gebracht hebben. Tenslotte wil ik iets zeggen over hoe ik aankijk tegen hoe het er nu – ruim 4 maanden na de presentatie van mijn rapport ervoor voorstaat. Ik doe dat met een zekere aarzeling omdat mijn commissie niet meer bestaat en ik het vervolg nu met een zekere afstand bezie. Tegelijkertijd denk ik wel dat een aantal dingen gezegd moet worden. Ik ben bezorgd dat een aantal zaken als zand door onze vingers glijdt, dat we weer wegglijden. Een element dat we overigens ook in ons rapport beschreven hebben.

1. Wie neemt het stokje van mij over?

De lotgenoten organisaties hebben terecht enkele actuele punten twee weken geleden aangesneden waar een snelle actie gewenst is. Omdat mijn commissie weggevallen is en niemand op dit moment regie lijkt te nemen, vallen dingen tussen wal en schip. Ik vind al langer dat met name het Ministerie van VWS deze taak heeft. Ik pleit er daarom voor dat in opdracht van VWS (en V&J) *een bestuurlijk zwaargewicht de komende tijd* helpt om zaken te regelen die vanuit het perspectief van de slachtoffers nu aan de orde zijn. Hij of zij kan met gezag deuren openen die nu gesloten zijn of zaken voor elkaar krijgen die maar blijven liggen. Ik noem er enkele:

- Een *adequate informatievoorziening* aan slachtoffers over hoe het nu verder gaat op de punten van schadevergoeding of tegemoetkoming, hulpverlening, lotgenotengroepen, compensatie eigen bijdragen ggz, archief van mijn commissie, beheer van reeds gedane meldingen en het stimuleren om nieuwe meldingen te doen, het begeleiden van mensen naar residentiële en pleegzorginstellingen als zij informatie willen of een gesprek
- *Eén nieuwe lotgenotenorganisatie* die helemaal opnieuw van onderaf opgebouwd moet worden. Ik ondersteun van harte op dit punt het voorstel van SKIP. Er moet een nieuwe start gemaakt worden, met nieuwe mensen die veel capaciteiten met zich meebrengen. De huidige groepen zijn naar mijn mening te zwak, teveel verdeeld en ontberen een duidelijk mandaat van de slachtoffers
- *Het coördineren* van de verschillende activiteiten waar er nu inderdaad zoals de heer Jammers van SHN terecht zei, “een spaghetti van clubs”. Het is volstrekt onduidelijk waar slachtoffers na de opheffing van mijn commissie moeten zijn. Ik pleit er voor dat de hulpverlening in één hand aangeboden wordt.

2. Actuele punten

- Over de *schaderegeling* wil ik graag het volgende opmerken. Alhoewel de details van de aansprakelijkheidsregeling en de vangnetregeling mij op dit moment niet

bekend zijn, wil ik u en de bewindslieden het volgende meegeven. Hou het simpel, anders werken deze regelingen opnieuw traumatiserend. Ik verwacht vele afwijzingen bij een strikte aansprakelijkheidsredenering. Ik realiseer me ook dat men beducht kan zijn voor de effecten van een brede aanvaarding van aansprakelijkheid op andere terreinen. De commissie heeft in haar rapport zich over deze onderwerpen niet uitgelaten omdat het haar niet gevraagd was. Maar ik wil nu zeggen dat de aansprakelijkheidsweg een moeilijk begaanbare weg is. Juridisch hard bewijs in civiele procedures bij dit soort zaken is waarschijnlijk net zo moeilijk als in strafzaken, tenzij de gedaagde schuld erkent. Het commissieonderzoek heeft juist uitgewezen dat er in tegenstelling tot het onderzoek-Deetman geen hot spots zijn. Er zijn vrijwel geen meldingen binnengekomen bij de commissie over daders die meerdere slachtoffers gemaakt hebben binnen een instelling of een pleeggezin. Bijna in alle gevallen betreft het één slachtoffer die een naam noemt van één dader. Soms was de dader een groepsgeenoot, soms een groepsleider, een pleegvader of pleegbroer. De top 5 van instellingen met de meeste meldingen (over 60 jaar) waren door de commissie-Deetman overgedragen meldingen over katholieke instellingen en dan betrof het in totaal 10-15 meldingen. Het is daarom een illusie te denken dat de schadecommissie veel steunbewijs bij de commissie-Samson zal aantreffen. Ook wil ik hier de dilemma's noemen waarmee instellingen geconfronteerd worden als ze de komende tijd de schadeclaims moeten beoordelen. Wie is aansprakelijk als instellingen door fusies opgeheven zijn of als archieven ontbreken, wat vaak de situatie is. Of als uit archiefonderzoek blijkt dat ze er destijds niet van wisten, of ze hoorden er destijds van en grepen adequaat in. Of als het misbruik destijds door een groepsgeenoot of pleegvader gebeurde.

- Naast een bestuursrechtelijke regeling zal ook voor de slachtoffers de mogelijkheid open staan van een procedure bij de burgerlijke rechter. Ik zou de bewindslieden willen aanraden om langs centrale weg zoveel mogelijk en ruimhartig een vangnetregeling open te stellen en deze zelf te betalen. Dit voorkomt veel gedoe en frustratie bij de slachtoffers en waarschijnlijk veel nodeloos geprocedeer.
- Op het punt van de *gewenste hulpverlening* ben ik het volledig eens met wat u twee weken geleden van SKIP, Nederland Heelt en Klokk mondeling en via hun position papers heeft meegekregen. Ik denk dat het heel belangrijk is dat het Netwerk van Herstel, met SHN als centrale actor, contacten onderhoudt en legt met alle melders. Mijn commissie heeft dat gedaan via haar Meldpunt, via commissiegesprekken en via twee grote slachtofferbijeenkomsten. Maar omdat bij mijn commissie het onderzoek centraal stond en we voor hulpverlening standaard doorverwezen naar SHN, begrijp ik tegelijkertijd de wens van het actief contact onderhouden met slachtoffers. De "bestuurder van gewicht" zal er ook op moeten toezien dat de Hulplijn bekend wordt in Nederland, dat is nu amper het

geval zoals SKIP een week geleden u ook terecht geschreven heeft. Ik wil bovendien op dit punt herhalen dat de Hulplijn ook daadwerkelijk alle meldingen van seksueel misbruik en geweld binnen en buiten de domeinen van Samson en Deetman behandelt. Het is een lijn die de commissie-Samson ook steeds gehanteerd heeft. Er is door mijn commissie met veel mensen gesproken die destijds vrijwillig uit huis geplaatst zijn en dus buiten de taakopdracht van mijn commissie vielen..

- Op het punt van het *archief* van de commissie-Samson hebben de drie lotgenotenorganisaties samen met SHN een brief gestuurd aan minister Opstelten met een afschrift aan Staatsecretaris Van Rijn. Ik onderschrijf het belang van een goede regeling, die vervolgens duidelijk gecommuniceerd moet worden met de slachtoffers. De commissie heeft de door haar gevolgde werkwijze kennelijk onvoldoende uitgelegd aan de slachtoffers

3. Kabinetsreactie

Over de kabinetsreactie vallen veel opmerkingen te maken, ik zal er slechts een enkele maken waarbij ik me realiseer dat anderen nu aan zet zijn en dat is eigenlijk meteen mijn grootste zorg. Heb ik het gevoel dat het goed verder gaat met de erfenis van mijn commissie? Dat gevoel heb ik simpelweg gezegd niet.

- Uit de kabinetsreactie proef ik niet de ambitie bij *VWS zelf om dingen* binnen het ministerie te veranderen. Op belangrijke punten is de reactie een vrijblijvende. Het is misschien niet iedereen opgevallen, maar mijn rapport bevat juist op deze houding van het Ministerie in de afgelopen 20 jaar kritiek. Veel van wat de commissie opgebracht heeft, wordt door VWS beaamd en in lopend beleid herkend. En zeer veel aanbevelingen van mijn commissie worden doorgeschoven naar Jeugdzorg Nederland en de commissie-Rouvoet. Ook wordt veel verwacht van ander toezicht door IJZ en van de Task Force onder leiding van burgemeester Van der Laan. Daarmee is het op dit moment weer oorverdovend stil geworden op VWS.
- Tegelijkertijd wordt er door *VWS nog veel nagedacht* over enkele onderwerpen zoals bijvoorbeeld het toezicht. Wanneer komt daar een antwoord op? Tenslotte komen enkele onderwerpen zoals de risico's van de transitie van jeugdzorg naar de gemeenten en de geld kostende professionalisering van de jeugdzorgwerkers op MBO-niveau of meer personeel op de groep überhaupt niet aan de orde in de kabinetsreactie. Alle ingrijpende verbeteringen kunnen volgens de bewindslieden financieel neutraal worden doorgevoerd. Waarom is er voldoende geld voor de verhoorstudio's volgens de bewindslieden en blijven er toch wachttijden?
- Er moet naar mijn mening echt iets veranderen waardoor vermeden wordt dat *we papier op papier stapelen* zoals mevr. Keijzer (CDA) hier twee weken geleden ook zei. Er moet een einde komen aan de houding van VWS om alles weg te

organiseren. In wezen is dit niet anders dan ‘institutioneel wegstijgen’ van het onderwerp veiligheid van kinderen. Mijns inziens zou een veel grotere kennis van het veld en directe, centrale aansturing van het veld en de gemeenten door het ministerie noodzakelijk zijn. Een eerste stap in die richting zou kunnen zijn om alle voornemens en te bereiken doelen zogeheten SMART te formuleren. Dat maakt ze toetsbaar en niet voor velerlei uitleg vatbaar. Ook kan geleerd worden van hoe het ministerie van V&J met het justitiële jeugdzorg omgaat. Ik realiseer me dat ook daar problemen zijn maar V&J trekt zich de kwaliteit van de uitvoering zeker zelf aan.

- In het verlengde van het voorgaande zie ik *geen veranderkracht* in de reactie op veel van de verschillende aanbevelingen. Dit is ook het moeilijkste punt om te organiseren omdat het gehele systeem van jeugdzorg – met een koepel en haar leden, het Ministerie, een toezichthouder op afstand – elkaar gevangen houdt. Ik zie hem ook niet bij de ingestelde Task Force, omdat de Task Force slechts monitort op een heel algemeen niveau en niet zelf actie onderneemt. Misschien moet u zelf als Tweede Kamer er veel meer bovenop gaan zitten en hier een procedure Grote Projecten starten. Daarvoor is het onderwerp van de veiligheid van de kinderen belangrijk genoeg. Het belangrijkste voor de nabije toekomst is dat de schrikbarende hoge cijfers van seksueel misbruik die de commissie voor 2010 gemeten heeft, dalen.
- Het *tempo* van de verandering moet überhaupt omhoog. De commissie schreef in haar rapport dat VWS erop toe moet zien dat het kwaliteitskader, overeenkomstig de toen nog levende plannen bij JZN eind 2012 gereed is. Nu lees ik dat de commissie-Rouvoet ernaar streeft ernaar om het kader voor de zomer op te leveren. Nu de transitie van jeugdzorg naar gemeenten aanstaande is moet er daarbovenop voor gezorgd worden dat de IJZ binnenkort voldoende instrumenten in handen heeft om te kunnen sanctioneren als instellingen en/of professionals niet aan de gestelde normen voldoen. Hoe gaat VWS de geformuleerde kwaliteit afdwingen?
- U heeft als Kamer *antwoorden van de bewindslieden* gehad op uw vragen. Ik zou bij zes antwoorden graag mijn kanttekeningen willen plaatsen.
  1. Zo heeft de commissie bij vraag 40 naar het hogere seksueel misbruik van kinderen met een verstandelijke beperking meerdere redenen hiervoor gegeven dan alleen maar het door de bewindslieden genoemde feit dat zij minder weerbaar zijn. Belangrijk is ook deze kinderen minder goed hun grenzen aangeven, veel behoefte aan erkenning hebben en de signalen niet goed interpreteren.
  2. Ik mis een echte reflectie van de bewindslieden in het antwoord op vraag 58 die gaat of seksueel misbruik inherent is aan de residentiële jeugdzorg
  3. Het gegeven antwoord op vraag 67 naar de additionele screening is niet juist. De commissie heeft niet gezegd dat daders handelen uit impulsief gedrag.

Wel heeft de commissie gezegd dat daders door screening niet vooraf komen 'bovendrijven'.

4. Dan is er het antwoord op vraag 79 over het gebrek aan een landelijke dekking voor diagnostiek en hulpverlening. Dat er een inventarisatie komt, lijkt me een te vrijblijvend antwoord te zijn. De praktijk heeft reeds aangetoond dat bij multidisciplinaire samenwerking één plus één drie is, waarom dan eerst weer tijd verliezen met inventariseren?
  5. Hetzelfde geldt voor het gegeven antwoord op vraag 81. Het is te vrijblijvend om bij de gevraagde aanbevolen adequate diagnostiek en hulpverlening te verwijzen naar het kwaliteitskader.
  6. Tenslotte is er het antwoord van de bewindslieden op de belangrijke vraag 129 naar het gebrek aan medewerking van Jeugdzorg niet correct. De Kinderombudsman heeft de bezwaren van Jeugdzorg niet ondersteund, maar hij heeft deze juist afgewezen. Zijn advies om twee traumadeskundigen ernaar te laten kijken en hun positieve oordeel, leidde tot het oordeel van de Kinderombudsman dat het onderzoek zorgvuldig was
- Ik kan niet *alle aanbevelingen* aflopen waar er licht zit tussen wat de commissie aanbeveelt en de reactie van het Kabinet. Ik realiseer me bovendien dat de commissie uitgedacht is en dat het aan het Kabinet en de Tweede Kamer is om er een goed vervolg aan te geven. Ik zou u voor uw komend debat met de bewindslieden wel graag twee zaken mee willen geven.
1. De kabinetsreactie is te vaag op het punt van wat de commissie als knelpunten beschreven heeft ten aanzien van het signaleren en melden van seksueel misbruik. Hetzelfde geldt eigenlijk ook voor het daaropvolgende proces van maatregelen nemen. Er wordt op dit punt in de kabinetsreactie een papieren werkelijkheid ('Sollen') beschreven die niet tegemoetkomt aan de door de commissie genoemde knelpunten ('Sein'). De reactie is er een die geschreven is vanuit de betrokken partijen en niet vanuit het kindperspectief. Ons rapport heeft juist aangetoond dat het kind signalen van seksueel misbruik bijna in alle gevallen niet aan de officiële instanties afgeeft en dat professionals slechts in 2% van de gevallen ermee bekend zijn. Besturen, interne klachtencommissies zijn er doorgaans niet mee bekend. Dit lijkt me een andere reactie te rechtvaardigen dan gegeven is. Van wezenlijk belang is de professionaliteitsbevordering voor MBO'ers. De Commissie bedoelde met deze aanbeveling niet alleen de verdeling van verantwoordelijkheden ten aanzien van de behandeling van de jeugdige, maar vooral ook het verhogen van alertheid op seksueel misbruik in de dagelijkse omgang. Als alle volwassenen in de omgeving van het kind weten wat signalen kunnen zijn en wat ze dan zouden kunnen doen, zijn we al een stuk verder.
  2. Er moet beslist een duidelijke landelijke ratio komen voor hoeveel kinderen een begeleider maximaal kan hebben. Dit kan niet in het vage gelaten worden. Hetzelfde geldt voor de caseload van gezinsvoogden bij pleegkinderen.

- Mijn laatste opmerking betreft de *pleegkinderen* die zo vaak in de politieke discussies vergeten worden omdat het bijna altijd gaat over de kinderen in instellingen. Alhoewel de cijfers over 2010 aangeven dat het misbruik van pleegkinderen minder is dan de kinderen in de instellingen, constateert de commissie tegelijkertijd dat toezicht in veel gevallen of ontbreekt. Zoals opgemerkt is de rolverdeling pleegzorgwerker en gezinsvoogd vaak onhelder. Ik breng graag in herinnering onze suggestie om de samenwerking tussen pleegzorgorganisaties en het buurtmaatschappelijk werk tot stand te brengen. Naast de preventieve werking die van het sociale netwerk uitgaat, oefent dit ook een vorm uit van controle op het pleeggezin.

Nogmaals: Hoe gaat VWS de nodige verbeteringen afdwingen? Wat als het kwaliteitskader te vaag en vrijblijvend is? Wat als er gemeentes achterblijven? Hoe gaat VWS toetsen of de gemeentes het aan kunnen? Alleen zeggen dat ze verantwoordelijk zijn, is niet voldoende. Het gaat erom dat alle volgende stappen concreet zijn en 'SMART'. *Een uitgesproken rol van de Tweede Kamer* zou ik zoals gezegd, toejuichen

Dank u